

BOOK REVIEW

Engaged Buddhism in India and Role of Theravada Buddhism :
Perspectives and Prospects by Dr. Siddharth Singh
พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดียและบทบาทของพระพุทธศาสนาเถรวาท
: มุมมองและโอกาส
เขียนโดย ดร. สิทธารถ ซิงห์

พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี
Phramaha Prakasit Acarapali
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

งานวิจารณ์บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความคิดเห็นต่องานเขียนเรื่อง “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดียและบทบาทของพระพุทธศาสนาเถรวาท : ทศนคติและโอกาส” (Engaged Buddhism in India and Role of Theravada Buddhism : Perspectives and Prospects) ของ ดร.สิทธารถ ซิงห์ (Dr. Siddharth Singh) อาจารย์ในภาควิชาบาลีและพระพุทธศาสนศึกษา ของ Banaras Hindu University ประเทศอินเดีย

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อร่วมตีพิมพ์ในหนังสือรวมบทความกลุ่มหัวข้อ “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Engaged Buddhism)” ในงานประชุมชาวพุทธนานาชาติ “ATBU Conference Volume final” ซึ่งคณะสงฆ์และรัฐบาลประเทศเมียนมาร์จัดขึ้นระหว่างวันที่ 4-4 มีนาคม พ.ศ. 2552 จัดขึ้นที่ Sitagu International Buddhist Academy (SIBA), ตั้งอยู่ที่เมืองสะกาย (Sagaying) ประเทศเมียนมาร์ (Myanmar) ในงานประชุมดังกล่าว ได้มีนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาจากหลายประเทศ (รวมทั้งประเทศไทยด้วย) เสนอบทความเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเถรวาทและพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในประเทศของตนด้วย ดร.

สิทธิสาร ชิงห์เป็นนักวิชาการด้านศาสนาคนหนึ่งที่น่าสนใจประเด็นเกี่ยวกับพระ พุทธศาสนาเพื่อสังคมและพระพุทธศาสนาเถรวาท ในการนำเสนอความคิดเห็นดูเหมือนว่าท่านได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ ดร.เอ็มเบ็คการ์พอสมควร ด้วยความที่ผู้เขียนมีความรู้ทางพระพุทธ ศาสนาดี อีกทั้งได้ใช้ชีวิตและทำงานอยู่ในดินแดนที่พระพุทธศาสนาเคยเจริญรุ่งเรือง หากจะพูดถึงสถานการณ์ของพระพุทธศาสนาและแนวทางการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในสังคมอินเดีย ท่านน่าจะทราบสถานการณ์และมีมุมมองต่อกรณีดังกล่าวได้ดีคนหนึ่ง การที่ท่านเขียนบทความนี้เสนอในที่ประชุมนานาชาติจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ

เนื้อหา

บทความนี้ผู้เขียนไม่ได้กำหนดเป็นหัวข้อย่อย แต่เขียนแสดงเนื้อหาไปตามลำดับ ในลักษณะคล้ายเล่าเรื่อง โดยแสดงย่อหน้าเป็นระยะๆ สรุปสาระสำคัญของบทความได้ดังต่อไปนี้

1) ความเป็นมาและความหมายของคำว่า “Engaged Buddhism”

ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการกล่าวว่า คำว่า “Engaged Buddhism” นี้ มีความหมายเฉพาะ มีที่มาจากงานเขียนของ ภิกษุณีกายเซ็น ชาวเวียดนามชื่อ ดิซ นัท ฮันห์ (Thich Nhat Hanh) คำนี้เกิดขึ้นในระหว่างที่เวียดนามเกิดสงคราม ได้เกิดคำถามในใจแก่ท่านและเพื่อนๆ ถึงจุดหมายของชีวิตในทางศาสนา ตอนนั้นท่านดิซ นัท ฮันห์และเพื่อนสหัมมิก (Dhamma friends) คิดกันว่า เมื่อคนในส่วนต่างๆ ของสังคมถูกรายล้อมไปด้วยความกลัว ความเจ็บปวดและความทุกข์ พระสงฆ์ไม่ควรจำกัดขอบเขตของตนแล้วมาหลบซ่อนตัวมาเจริญจิตภาวนาอยู่แต่ในวัดเท่านั้น เมื่อคิดได้เช่นนั้น ท่านดิซ นัท ฮันห์จึงตัดสินใจที่จะขยายขอบเขตการปฏิบัติธรรมของท่านให้ออกมาจากวัดแล้วออกมาช่วยเหลือสังคม เพื่อที่จะได้เข้าใจความเศร้าโศกและความปวดร้าวของคนอื่นๆ วิธีการก็เริ่มจากการออกจากวัด (Viharas) เพื่อมาให้บริการช่วยเหลือประชาชนในชุมชน และได้ออกไปแนะแนวทางชีวิตด้วยคำภาษา จีนใหม่ ได้แปลพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมเป็นภาษาอังกฤษ ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าการแปลที่ตรงความหมายนักก็ตาม

ผู้เขียนนำเสนอว่า แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมนี้อาจดูเหมือนเป็นคำที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่ถ้าพิจารณาให้ดีก็จะทราบว่า คำนี้เกิดขึ้นมานานแล้ว จากการที่พระสมณโคตมพุทธเจ้าได้สละชีวิตฆราวาส (householder life) ออกมาสู่สังคมและมาช่วยเหลือมวลมนุษยชาติ พระจริยานี้เป็นตัวอย่างสำคัญในประวัติศาสตร์ของคนที่ได้สละความรู้สึกว่าตัวเรา (อหังการ) และ ความรู้สึกว่าเป็นของเรา (มมังการ) สำหรับอุทิศตนช่วยเหลือมวลมนุษย์ เรื่องราวในลักษณะเช่นนี้พบมากในคัมภีร์พระพุทธ ศาสนา ดังจะเห็นได้ว่า ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเต็มไปด้วยเรื่องราวการเสียสละและการเข้าไปช่วยสงเคราะห์สังคมของพระพุทธเจ้าและพระสาวกใน

สังคมต่างๆ หลักการนี้ไม่ใช่เป็นเพียงความคิด หาก แต่มีการกระทำด้วย ตัวอย่างที่ดีเห็นได้จากการบำเพ็ญบารมีที่มีเรื่องราวบันทึกไว้มากมายในคัมภีร์ชาดก ท่านดิช นัท ฮันท์ ได้เลือกที่จะออกไปช่วยเหลือสังคมแม้ในภาวะสงคราม แต่ในภาวะปกติแนวคิดนี้ก็ให้นำไปใช้ได้ การเข้าไปช่วยเหลือของสังคมนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ (1) การพัฒนาทางด้านจิตใจ (spiritual development) และ (2) การพัฒนาทางด้านสังคม (social development) สำหรับชาวพุทธ คำสอนนี้จะเข้าใจลึกซึ้งจากการปฏิบัติกรรมฐานและการสอนธรรม และจะเป็นผลดีหากนำไปใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ในสังคม การเมือง ความทุกข์ยากทางเศรษฐกิจและความยุติธรรม ทั้ง 2 เรื่องนี้จะต่ออาศัยซึ่งกันและกัน

2) การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในอินเดียโดยปราชญ์ชาวอังกฤษ

ผู้เขียนได้กล่าวถึงการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในอินเดีย (The revived Buddhism in India) ว่า เกิดขึ้นโดยปราชญ์หรือผู้เชี่ยวชาญชาวอังกฤษ (British scholars) เริ่มต้นจากการขุดค้นทางโบราณคดี (Archaeology) จากการค้นพบโบราณสถานต่างๆ ทำให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความสนใจอยากจะศึกษาพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูพระพุทธศาสนา นี้ก็เพิ่งเริ่มขึ้นไม่นานและเป็นไปอย่างช้าๆ ดำเนินการต่อเนื่องจากปี ค.ศ. 1750–1890 โดยนักวิชาการชาวต่างชาติที่มีบทบาทสำคัญ 2 คน คือ เจมส์ ปรินเซพ (James Prinsep) และเซอร์ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม (Sir Alaxandar Cunningham)* และคนอื่นๆ การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในอินเดียได้เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับการเดินทางมาของชาวสิงหลหนุ่ม ชื่อว่า อนาคาริกัมปาละ (Anagarika Dharmapāla) บุคคลท่านนี้เกิดแรงบันดาลใจจากการอ่านงานเขียนของเซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์ (Sir Edwin Arnold) ดำเนินการตีพิมพ์ใน The Daily Telegraph ที่สังเวชนียสถาน พุทธคยา ต่อมาท่านได้จัดตั้งมหาโพธิสมาคม (The Maha Bodhi Society) ขึ้นที่ประเทศศรีลังกา ในวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1891 การเข้ามาช่วยฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง

* เจมส์ ปรินเซพ มีความเชี่ยวชาญอักษรขรรุ (Kharoṣṭhī alphabet) ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นเมื่อราว 2,487 ปีก่อนพุทธศักราช อักษรนี้อาจจะมาจากอักษรอราเมอิก ใช้กันอย่างกว้างขวางทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย และเอเชียกลาง สมัยเดียวกับอักษรพราหมี อักษรนี้ใช้มาจนถึงราว พ.ศ. 900 จึงเลิกใช้ไป และไม่มีอักษรลูกหลานต่อมาแบบอักษรพราหมี.

เซอร์ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม มีชีวิตอยู่ระหว่าง 23 มกราคม ค.ศ. 1814-28 พฤศจิกายน ค.ศ. 1893) เป็นนักโบราณคดีชาวอังกฤษ เคยดำรงตำแหน่งเป็นนายพลและวิศวกรแห่งกองทัพสหราชอาณาจักร ท่านเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะที่ท่านเป็น "บิดาแห่งการสำรวจโบราณคดีอินเดีย".

3) บทบาทของ ดร. เอ็มเบ็ดการในการยกฐานะคนวรรณะต่ำและการเป็นชาวพุทธ

ผู้เขียนได้กล่าวถึงคนที่ใช้คำสอนเชิงสังคมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนในสังคมอินเดียได้อย่างกว้างขวาง ในระหว่างปี ค.ศ. 1950 ของศตวรรษที่ 19 บุคคลนั้นคือ ดร.บี.อาร์. เอ็มเบ็ดการ (Dr. B.R. Ambedkar) บุคคลท่านนี้เกิดในปี ค.ศ. 1891 (Ahir, D.C, 1972) ในครอบครัวมหา (a family of Mahāra) ที่ถือว่าเป็นคนวรรณะจัณฑาล (Untouchable)* การเกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอินเดียทำให้เขามีความรู้สึกว่าไม่มีอิสรภาพ ขาดสิทธิในการศึกษา การอาศัยอยู่ในสังคมและการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกจัณฑาลถูกปฏิบัติจากคนวรรณะสูงอย่างโหดร้ายและไร้ความกรุณา ดร.เอ็มเบ็ดการได้พยายามหาทางยกสถานะภาพของคนวรรณะต่ำที่ถูกสังคมอินเดียกดขี่อย่างไม่เป็นธรรม ในหลายเหตุการณ์เขาถึงกับยอมขัดแย้งกับผู้นำทางสังคมชั้นสูงของอินเดีย เช่น มหาตมะ คานธี (Mahatma Gandhi) แต่ถึงอย่างนั้น สถานะทางสังคมของจัณฑาลก็ไม่สามารถยกระดับขึ้นมาได้ ยกเว้นคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตบางคนเท่านั้น

ดร.เอ็มเบ็ดการ ได้ตกลงใจที่จะเลิกนับถือศาสนาฮินดูในวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ. 1935 โดยเขาได้ประกาศว่า “ข้าพเจ้าเกิดเป็นฮินดู แต่ข้าพเจ้าจะไม่ขอตายในฐานะเป็นฮินดู, นี่เป็นความพอใจของข้าพเจ้า” ดร.เอ็มเบ็ดการได้ศึกษาศาสนาต่างๆ เป็นเวลานานพอสมควร หลังจากนั้นเขาก็เริ่มมีความมั่นใจว่าจะเลือกศาสนาที่เหมาะสมกับตัวเองและผู้ติดตาม เขาเกิดความประทับใจอย่างมากจากการศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎก (Tipitaka) ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้า และเขาได้ตกลงใจที่จะเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา (convert towards Buddhism) ในปี ค.ศ. 1950 ดร.เอ็มเบ็ดการได้ประกาศต่อสาธารณชนถึงการตัดสินใจที่จะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้นใน อินเดีย เขาพยายามแนะนำให้ผู้ติดตามเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาทั้งด้วยการแสดงปาฐกถาและการเขียน และได้เริ่มเรียกร้องให้เกิดความเสมอภาคในสังคมซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตามแนวทางของพระพุทธเจ้า (Das, Bhagwan, 1998) ดร.เอ็มเบ็ดการได้ให้สัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำไมข้าพเจ้าขึ้นชอบพระ พุทธศาสนา (Why I like Buddhism)” ออกอากาศทางวิทยุ BBC ลอนดอน ประเทศอังกฤษในวันที่ 12 พฤษภาคม 1956 เขากล่าวในที่สุดว่า

ข้าพเจ้าศรัทธาพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาได้ให้หลักธรรม 3 ข้อซึ่งไม่มีในศาสนา อื่น ส่วนศาสนาอื่นมุ่งตรงต่อ “พระเจ้า” และ “วิญญาณ” และ “ชีวิตหลังความตาย” พระพุทธศาสนาได้สอนหลัก “ปรัชญา : Prajñā” (ความรู้ที่จะทำลายความมกมายของ

* คนวรรณะจัณฑาลในแต่ละรัฐมีชื่อเรียกแตกต่างกัน ในรัฐมหาราษฏร์เรียกคนจัณฑาลว่า มหาร.

ไสยศาสตร์และเวทมนต์) “กรุณา : Karunā” (ความสงสาร) และ “สมตา : Samatā” (ความเสมอภาค) คำสอนเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมต้องการ เพื่อความดีและความสุขของชีวิตในโลกนี้ หลักคำสอน 3 ประการของพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของข้าพเจ้า หลักคำสอน 3 ประการเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจของชาวโลก ไม่ใช่พระเจ้าและวิญญาณที่จะมาช่วยสังคมได้

ดร.เอ็มเบ็คการได้ประกาศว่า “ศาสนาสำหรับมนุษย์ ไม่ใช่มนุษย์สำหรับศาสนา” และได้ประกาศว่า “มีมนุษย์เพียงคนเดียวในโลกที่ได้เข้ามาต่อต้านเพื่อสิทธิของคนจัณฑาล บุคคลผู้นั้นคือ พระพุทธเจ้า” เขาพร้อมกับผู้ติดตามจึงได้เข้ามาพึ่งร่มเงาของพระพุทธศาสนาในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1956 เขาได้พยายามเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมอินเดียอย่างกว้างขวาง ถือเป็นการประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรกกับสังคมอินเดีย โดยอาศัยเนื้อหาที่หนักแน่นมีเหตุผลของคำสอนในพระพุทธศาสนา แต่ภายใต้การนำอย่างแน่วแน่ของ ดร.เอ็มเบ็คการ นั้นถือเป็นการวางรากฐานพระพุทธศาสนาในสังคมได้อย่างมีเกียรติยศ ต่อมา ดร.เอ็มเบ็คการได้กลายเป็นคนที่มีบทบาทสำคัญทั้งในระบบการเมืองของอินเดีย โดยไม่ต้องสงสัย เมื่อใดก็ตามที่มีการกล่าวถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์การเมืองของพระพุทธศาสนา ดร.เอ็มเบ็คการถือว่ามีส่วนร่วมอย่างสำคัญ

4) พระภิกษุนักวิชาการ 3 รูปในอินเดีย

ผู้เขียนได้กล่าวว่า ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงความคิดของปัญญาชนอินเดีย มีพระภิกษุ 3 รูปผู้แก่วัยในพระพุทธศาสนา คือ (1) Rahula Sankrityayana Bhikkhu (2) Jagdish Kassapa และ (3) Bhadanta Ananda Kausalyayana ภิกษุ 3 รูปนี้เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการชักจูงความสนใจของนักปราชญ์ชาวอินเดียให้สนใจความลึกซึ้ง ความงดงามของวรรณกรรมภาษาบาลี (Pali literatur) ของพระพุทธศาสนาเถรวาทและพระพุทธศาสนาทั่วไป งานเขียนของท่านเป็นภาษาฮินดี ภิกษุ 3 รูปนี้ได้รับการศึกษาอบรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทด้วยการศึกษาวรรณคดีบาลี และได้ใช้คำสอนเหล่านั้นเป็นแนวทางปฏิบัติภายใต้ร่มเงาวิถีสอนของเถรวาท จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทได้แสดงบทบาทอันยิ่งใหญ่ในทางปรัชญาสำหรับชาวพุทธอินเดียในปัจจุบัน และมีความหวังอันยิ่งใหญ่ที่จะนำเสนอภูมิปัญญานี้แก่อนุชนคนรุ่นหลัง

5) แต่ละประเทศมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประชาชนเป็นของตัวเอง

ผู้เขียนกล่าวว่า ในแต่ละประเทศจะมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิประเทศและประชาชนเป็นของตัวเอง สิ่งเหล่านี้แต่ละประเทศมีรายละเอียดไม่เหมือนกัน ทำให้บริบทในสังคมต่างกันไปด้วย ปัญหาของสังคมก็ย่อมแตกต่างกัน ในประเทศอินเดียกำลังประสบปัญหาจากการเพิ่มจำนวนประชากร คนอินเดียที่มีอายุ 60 ปีจะไม่กล้าตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในครอบครัว ในขณะที่ประเทศยุโรปจะให้อำนาจการตัดสินใจแก่ลูกชายหรือลูกสาว ในบางครั้งคำ

สอนทางพระพุทธศาสนาก็แสดงให้เห็นสอดคล้องกับท้อง ถิ่นและบริบทของสังคม คำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ใช่แค่ระบบศีลธรรม แต่เป็นภูมิปัญญาสำหรับแก้ ปัญหา ยิ่งไปกว่านั้นพระพุทธเจ้าได้แสดงคำสอนที่เหมาะสมแก่กาลเวลาและสถานที่อย่างสอดคล้องกับปัญหา และหาทางออกแก้ปัญหาตามกาลเทศะในเหตุการณ์ต่างๆ ดังคำกล่าวของ ดร.เอ็มเบ็คการ์ดว่า “คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอมตะ (eternal) แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ประกาศว่าคำสอน (บางอย่างเล็กๆ น้อยๆ) ของพระองค์นั้นห้ามใครเปลี่ยนความหมาย คำสอนของพระพุทธเจ้าอาจปรับให้เข้ากับกาลเวลา เป็นคุณสมบัติที่ไม่มีศาสนาใดที่จะเรียกร้องว่ามี”

ผู้เขียนกล่าวต่อไปอีกว่า เมื่อเร็วๆ นี้ มีข่าวให้ทราบว่า พระพุทธศาสนาได้รับความสนใจทั่วโลก ดังจะพบบ่อยว่า พระพุทธศาสนากำลังได้รับความสนใจจากชาวตะวันตก การนับถือพระพุทธ ศาสนาของดาราฮอลลีวู้ด (Hollywood stars) หรือบทสัมภาษณ์แสดงความชื่นชมพระพุทธศาสนาของชาวฮอลลีวู้ด สิ่งเหล่านี้เป็นการเพิ่มเสน่ห์แก่พระพุทธศาสนาถ้าหากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจอย่างแท้จริง วิธีการที่จะนำแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดียไปแก้ปัญหาของชาวโลก คือ คำสอนเรื่องหลักพรหมวิหาร 4 (Brahmavihāras) การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (mental purifications) ความสงบ (peace) การจัดการความขัดแย้ง (conflict management) การเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น จะเป็นคุณค่าความดีสากล หากเรานำปัญหาของอินเดียมาพิจารณาก็จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อย และบางครั้งอาจจะเข้าใจยากจากปัญหาสังคมโลก ความรู้สึกของสังคมที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าบรรทัดฐาน การกระจายตัวของระบบการแต่งงาน เช่น การเพิ่มขึ้นของการแต่งงานอย่างรวดเร็วและแพร่หลายของการแต่งงาน มีแนวโน้มว่า ความเชื่อที่ผิด ไม่มีเหตุผลและการคลั่งไคล้ศาสนาจะเป็นปัญหาใหญ่ 2-3 อย่างในสังคมอินเดีย

6) ความเสียหายจากการโฆษณาชวนเชื่อของผู้นำศาสนาบางคนในอินเดีย

จากนั้น ผู้เขียนได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ในสังคมอินเดียที่เป็นปัญหาในสังคม เช่น การโฆษณาชวนเชื่ออย่างไม่มีเหตุผล ความเปลี่ยนแปลงของการนับถือเทพเจ้าในอินเดีย รวมทั้งการประกอบพิธีทางศาสนา เรื่องเหล่านี้แต่ก่อนทำอย่างสงบ ไม่แทรกแซงศาสนาของคนอื่นหรือไม่มีการโฆษณาเพื่อเรียกความสนใจจากประชาชน ท่านได้กล่าวต่อไปว่า ใน 10-12 ปีที่ผ่านมา มีการโฆษณาชวนเชื่อศาสนามากขึ้น ผู้นำประกอบพิธีก็มีฐานะร่ำรวยยิ่งขึ้น

7) การกล่าวหาว่าพระพุทธศาสนาในอินเดียไม่ได้มีคำสอนอะไรใหม่

ผู้เขียนเล่าถึงเหตุการณ์ที่น่าเป็นห่วงสำหรับพระพุทธศาสนาในอินเดียเมื่อไม่นานนี้ว่า ประเพณีของชาวพุทธส่วนมากจะศึกษาด้านกำเนิดของประเพณีของฮินดูและเป็นผู้มีความรู้ส่วนมากของอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันที่ศึกษาปรัชญาอินเดีย (Indian Philosophy) และได้ศึกษาต่อมาด้วยคัมภีร์ของมหายาน (Mahayana texts) แต่คน

เหล่านี้ไม่เคยศึกษาความรู้ต่างๆ จากตำราภาษาบาลีของนิกายเถรวาท ได้ใช้ความพยายามของพวกเขาที่จะแสดงว่า พระพุทธศาสนาไม่มีอะไรใหม่ๆ ที่จะเสนอ ยกเว้นสิ่งที่ขอยืมมาจากประเพณีของพระเวท อีกประการหนึ่ง ชาวพุทธจำนวนมากของอินเดียซึ่งก็คือคนที่ดำเนินรอยตาม ดร.เอ็มเบ็คการ์ ได้แต่งตั้ง ดร.เอ็มเบ็คการ์ให้เป็นที่พึ่ง (พระเจ้า) สำหรับพวกเขา แต่คนเหล่านี้ก็ไม่ได้ได้รับการฝึกฝนอบรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาท ชาวพุทธเหล่านี้ส่วนมากไม่สามารถป้องกันหรือชี้แจงประเด็นทางศาสนาที่มีการโต้แย้งกันในสังคม เช่น เรื่องการมาจุติของพระพุทธเจ้ากับพระวิษณุเทพของฮินดู (the Hindu God Vishnu) และเรื่องอื่นๆ เพราะฉะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศอินเดีย (Theravada Buddhist University in India) โดยให้เป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถให้การ ศึกษาความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่แท้จริงจากคัมภีร์ภาษาบาลี (The Pali texts) แก่ผู้เฝ้าหาคำความรู้ เชื่อมันว่าวิธีการนี้จะป็นก้าวแรกที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อสถานภาพของพระพุทธศาสนาและและนักศึกษาพระพุทธศาสนาในอินเดีย

8) ควรส่งเสริมให้มีการนำแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมไปปรับใช้ในสังคม

ผู้เขียนได้เสนอในบทความว่า ควรส่งเสริมให้มีการนำแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมไปปรับใช้กับระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ปรับวิธีที่เคยใช้ในสมัยพุทธกาลมาใช้กับสังคมอินเดีย จุดแข็งของพระพุทธศาสนาเถรวาทคือ แบบแผนที่ฝึกฝนฝึกฝนในความมีเหตุผลพื้นฐานทางวิทยา ศาสตร์ของวรรณคดีบาลี มีลักษณะพิเศษซึ่งชาวโลกสามารถนึกถึงศาสนาแห่งอนาคตสำหรับมวลมนุษยชาติได้ ผู้นำเถรวาทพระพุทธศาสนาเถรวาทในอินเดียควรจะคิดหาวิธีการที่จะนำภูมิปัญญาออกสู่สาธารณชน พวกเขาจะสามารถจัดความเชื่อที่มั่งคั่ง ความเชื่อโชคลาง ความคลั่งไคล้ศาสนา และความไม่อดทนอดกลั้นของประชาชนได้ ชาวพุทธควรจะเข้าไปตามหมู่บ้านหรือเมืองต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือหรือบริการสังคม ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และลดความเลวร้ายของสังคม ศาสนิกผู้เป็นสมาชิกควรหาทางแก้ปัญหาโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาอันจะนำไปสู่ความแตกแยกหรือความแตกต่างของระบอบวรรณะ ศาสนาหรือสถานะทางการเงินของผู้รับมรดก องค์การพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่ควรทำแค่การสร้างอุโบสถ แต่ควรที่จะจัดตั้งโรงพยาบาลเพื่อการกุศล สร้างโรงเรียนเพื่อการศึกษาและจัดสวัสดิการสังคมเพื่อให้พระ พุทธศาสนาเข้าถึงคนในสังคมอย่างทั่วถึง โดยกิจกรรมเหล่านี้ทำบนพื้นฐานแห่งคำสอนของพระพุทธเจ้า การให้บริการสังคมไม่ควรมุ่งเน้นเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาอย่างตรงๆ เพราะว่าตราบใดที่ประชาชนยังไม่ละอคติและจิตใจยังมีดมน ก็ไม่อาจเผยแผ่คำสอนได้สำเร็จ แต่เราอาจใช้กิจกรรมทางสังคมสื่อคำสอนของพระพุทธเจ้าก็ได้ เมื่อเขาได้รับประโยชน์และศรัทธาในวิธีการเขาก็จะหันมาสนใจพระพุทธศาสนาเอง ในการดำเนินการเพื่อสังคมนั้น จึงไม่ควรขัดขวางให้ประชาชนหันมานับถือพระพุทธศาสนา แต่การเปลี่ยนมานับถือศาสนาจะเป็นไป

โดยธรรมชาติเองเมื่อพวกเขาเข้าใจธรรมะ ธรรมะของพระพุทธเจ้าของพวกเขาเป็นเหมือนเรือสำหรับใช้นั่งข้ามแม่น้ำ ไม่ใช่ใช้แบกข้าม (Buddha's Dhamma, like a raft, is for crossing over, not for carrying over) (Horner, I.B., 2004) กล่าวโดยรวมแล้ว วัตถุประสงค์ในการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่ได้มีความต้องการให้คนอื่น ๆ ทั้งหมดหันมานับถือพระพุทธศาสนา ทรงประสงค์เพียงแค่ว่าให้เขาเป็นคนที่สมบูรณ์ในสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ ความหมายของคำว่า “ข้ามผ่าน” จะถือว่าการได้รับอิสระจากความชั่วร้ายทั้งภายในและภายนอก

9) พระพุทธองค์มีพระประสงค์ให้วัดหรือพระสงฆ์ทำงานเชิงรุกในสังคม

ผู้เขียนได้เสนอประเด็นสุดท้ายในบทความว่า ท่านเชื่อมั่นว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทที่ดำเนินการตามที่กล่าวมาจะได้รับกรยอมรับจากประชาชนและจะประสบความสำเร็จในการเผยแผ่ในอินเดีย ด้วยอาศัยคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักจะมีส่วนช่วยให้สังคมปลอดจากเวทมนต์ อำนาจอภินิหาร ความเชื่อโชคลาง และการโฆษณาชวนเชื่อทางศาสนา พระพุทธศาสนาเถรวาทสามารถช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ทั้งหมด นี่เป็นความหวังที่เป็นไปได้ ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาและผู้สอนพระพุทธ ศาสนาสามารถมีบทบาทอย่างเต็มที่ในการของขบวนการพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดีย แต่ผู้ที่ควรจะมีบทบาทนำขบวนการของพระพุทธศาสนาควรจะเป็นพระสงฆ์ พระว่าพระสงฆ์มีวิถีชีวิตที่มั่นคงในธรรมนิยมมาแต่โบราณ ความเชื่อถือของคนอินเดียจะให้น้ำหนักหรือให้ความสนใจกับคำสอนของพระสงฆ์ผู้ซึ่งได้ยอมสละชีวิตส่วนตัวในการครองเรือนออกมาเพื่อช่วยสังคม บทบาทอันเข้มแข็งของพระสงฆ์ในอินเดียไม่ว่าจะเป็นชาวอินเดียหรือชาวต่างประเทศในการเข้าไปช่วยเหลือสังคมเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและควรส่งเสริมในสังคมอินเดีย

ผู้เขียนกล่าวในตอนสุดท้ายของบทความว่า พระพุทธเจ้าไม่ได้คาดหวังให้วัดคาดหวังให้คนอื่น ๆ มาหาพระองค์ แล้วรับฟังคำสอนเพิ่มความรู้ แต่พระองค์จะเสด็จออกไปโปรดประชาชนโดยตรง โดยจะเสด็จออกไปหาประชาชนตามหมู่บ้านและเมืองต่างๆ ทรงไม่ยอมอยู่กับที่ ดูได้จากกรณีพระญาติของพระองค์แย่งน้ำจากแม่น้ำโรहिณี (Rohini River) มาทำนา หากพระองค์ไม่เข้าไปแทรกแซงแก้ไขปัญหานั้น พระญาติทั้งฝ่ายศากยวงศ์ (Sakyans) และโกลิยวงศ์ (Koliyas) ก็อาจจะถูกเข่นฆ่าเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าจะเป็นคนดูที่เป็นกลางกำจัดความเลวร้ายในสังคมทั้งหลาย พระองค์ได้รับการยอมรับว่าเป็นเหมือนนักปราชญ์ นักตรรกวิทยาและอาจารย์ของอินเดียโบราณ พระประวัติส่วนตัวของพระ พุทธเจ้ามีแง่มุมให้เรียนรู้แล้วนำมาปรับใช้ได้มากมาย

บทวิจารณ์

ผู้วิจารณ์จะได้แสดงความคิดเห็นต่อบทความใน 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ของบทความ

เมื่อศึกษาบทความนี้แล้วเห็นได้ว่ามีประโยชน์ในการทำความเข้าใจเรื่องสำคัญๆ คือ

1) บอกความเป็นมาและความหมายของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดียว่าได้รับอิทธิพลจากท่านติช นัท ฮันห์ พระภิกษุชาวเวียดนาม จากนั้นได้ยกตัวอย่าง ดร. เอ็มเบ็ดการ์ผู้ที่มีบทบาทในการนำคำสอนเชิงสังคมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อยกสถานะของคนจัณฑาลและคนวรรณะต่ำอื่นๆ และได้แสดงจุดอ่อนของชาวพุทธในอินเดีย คือ ผู้ที่เป็นผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษาส่วนมากจะศึกษาพระพุทธศาสนาจากคัมภีร์มหายาน และแม้แต่ชาวพุทธที่ดำเนินรอยตาม ดร.เอมเบ็ดการ์ บุคคลเหล่านี้ก็ไม่ได้รับการศึกษาอบรมตามแบบแผนของเถรวาท จึงทำให้ขาดความรู้ในเชิงลึก จึงสมควรให้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยสำหรับการศึกษาพระพุทธศาสนาเถรวาทขึ้นในอินเดีย

2) ย้ำเตือนให้เห็นว่า พระพุทธองค์ไม่รอให้คนมาหาพระองค์ที่วัด แต่พระองค์จะเสด็จออก ไปสอนคนตามคามนิคมต่างๆ การเข้าไปช่วยเหลือสังคมไม่ควรจงใจให้เขาหันมานับถือพระพุทธศาสนา แต่ถ้าเขาเข้าใจธรรมแล้ว เขาจะหันมานับถือพระพุทธศาสนาเอง เสนอให้ศึกษาแนวทางการช่วยเหลือสังคมจากพระจริยาของพระพุทธเจ้า เพราะเห็นว่าพระประวัติส่วนตัวของพระพุทธเจ้ามีแง่มุมให้นำมาปรับใช้ในสังคมได้มากมาย

3) ในการขับเคลื่อนขบวนการแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดียนั้น ทั้งนักศึกษาและอาจารย์สอนพระพุทธศาสนาควรร่วมมือกัน โดยมีพระภิกษุเป็นกำลังหลักในการกำหนดแนวทาง ภิกษุ 3 รูปที่ทำหน้าที่เผยแผ่ในอินเดียก็ได้ทำหน้าที่เป็นประโยชน์แก่สังคมมากมาย การที่มีภิกษุเป็นแกนนำจำทำให้การทำงานได้ผลอย่างรวดเร็ว เนื่องจากชาวอินเดียจะยกย่องสถานะของพระสงฆ์ที่ยอมสละชีวิตส่วนตัวออกมาทำประโยชน์แก่สังคมในระดับหนึ่งแล้วในการทำงานไม่ควรขัดจงใจให้เขามานับถือพระพุทธศาสนา ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ

กล่าวได้ว่า บทความนี้ทำให้บุคคลที่อยู่ประเทศอื่นได้ทราบความเป็นมาและสถานการณ์พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดีย และได้แสดงให้เห็นความสำคัญของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม โดยยกตัวอย่าง ดร.เอมเบ็ดการ์มาเป็นตัวอย่าง พร้อมกับชี้ให้เห็นความสำคัญและจุดแข็งของพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ ความลึกซึ้งของคำสอน พร้อมกับเรียกร้องให้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยสำหรับสอนพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทในอินเดีย ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการเผยแผ่คำสอนผ่านสถาบันการศึกษาจะมีพลัง เป็นระบบและมีความยั่งยืนกว่าการทำงานของบุคคลเป็นการส่วนตัว

2. จุดแข็งของบทความ

เมื่อศึกษาโดยภาพรวมแล้วเห็นว่า บทความนี้มีจุดเด่น คือ

1) การนำเสนอเนื้อหาของบทความนี้ใช้วิธีนำเสนอแบบเล่าเรื่องหรือบรรยาย สำนวนภาษาอาจไม่ใช่ภาษาวิชาการอย่างเคร่งครัดนัก เนื่องจากมีสำนวนภาษาพูดอยู่บ้าง แต่วิธีการนี้ก็ได้ทำให้ผลงานลดคุณค่าลง ด้วยภาษาที่เรียบง่ายนี้เองกลับทำให้บทความชิ้นนี้มีเสน่ห์ สื่อสารได้ค่อนข้างดี คำศัพท์ที่ใช้ก็ไม่ยากจนเกินไป วิธีการนี้อาจเป็นความตั้งใจของผู้เขียนเพราะรู้ว่าบทความนี้จะต้องตีพิมพ์ในประเทศเมียนมาร์ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก จึงใช้ภาษาและลีลาการเขียนแบบเรียบง่าย

2) การนำเสนอความสำเร็จของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอินเดีย ผู้เขียนได้นำเสนอผ่านบุคคลที่มีชื่อเสียง 2 กลุ่ม คือ 1) ดร.เอ็มเบ็ดการ์พร้อมผู้สนับสนุนที่ต่อมาได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาและเป็นการหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอินเดีย การอ้างอิงหลักฐานเกี่ยวกับ ดร.เอ็มเบ็ดการ์ ถือว่าทำได้ดีเพราะมีการอ้างอิงอย่างชัดเจน และมีการยกข้อความที่เป็นคำพูด หรือข้อเขียนมาเป็นตัวอย่างด้วย การอ้างอิงหลักฐานในส่วนนี้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี และ 2) ภิกษุ 3 รูปผู้ได้รับการศึกษาตามแบบเถรวาทมาอย่างดี คือ Rahula Sankrityayana Bhikkhu, Jagdish Kassapa และ (3) Bhadanta Ananda Kausalyayana ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ภิกษุ 3 รูปนี้เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการชักจูงความสนใจของนักปราชญ์ชาวอินเดียให้สนใจความลึกซึ้ง งานเขียนของท่านเป็นภาษาฮินดี ภิกษุ 3 รูปนั้นได้รับการศึกษาอบรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทด้วยการศึกษาวรรณคดีบาลี และได้ใช้คำสอนเหล่านั้นเป็นแนวทางปฏิบัติภายใต้ร่มเงาวิถีของเถรวาท

3) เพื่อให้แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมและพระพุทธศาสนาเถรวาทสามารถเข้ามามีบทบาทในสังคมอินเดีย ผู้เขียนได้เสนอทางแนวทางไว้อย่างน่าสนใจ คือ จัดตั้งมหาวิทยาลัยสอนพระ พุทธศาสนา เพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของเถรวาท และได้เสนอว่า การขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ควรให้พระสงฆ์เป็นแกนนำ เพราะพระสงฆ์จะมีสถานะทางสังคม วิถีชีวิตและหลักการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับจากสังคมสูง เมื่อมาเป็นแกนนำขับเคลื่อนสังคมก็ย่อมจะได้รับการตอบรับโดยง่าย

3. จุดอ่อนของบทความ

ผู้วิจารณ์เห็นว่า บทความนี้มีส่วนที่เป็นจุดอ่อนหรือจุดด้อยอยู่ 2 ประการ คือ

1) การกล่าวถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า มีการอ้างอิงแหล่งที่มาเพียงที่เดียว คือ คำอุปมาว่าธรรมเปรียบเหมือนเรือข้ามฟาก อีกทั้งไม่ได้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก แต่ไปอ้างอิงต่อจากงานเขียนของนักวิชาการ ทำให้ความน่าเชื่อถือลดลง ตอนกล่าวถึงบทบาทของพระพุทธเจ้า แก้ไขปัญหาการแย่งน้ำของพระญาติและตอนกล่าวถึงพรหมวิหาร 4 ก็ไม่มีการอ้างอิงที่มาของ

คำสอน จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนบทความไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการอ้างอิงนัก แต่มุ่งที่จะเสนอแนวคิดมากกว่า ลักษณะเช่นนี้บางท่านอาจมองว่าเป็นการดี เพราะทำให้เนื้อหาไม่รุงรัง แต่สำหรับผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาใหม่ๆ หรือผู้ต้องการค้นคว้าเพิ่มเติม การเขียนแบบนี้จะเป็นปัญหาสำหรับการสืบค้นที่มาของข้อมูลเพิ่มเติม

2) ในตอนยกตัวอย่างพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีบทบาทในอินเดียนั้น ผู้เขียนไม่ได้กล่าว ถึงภิกษุเถรวาทมาทั้งหมด ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีบทบาทในอินเดียมามาก กว่าภิกษุชาวอินเดีย 3 รูปที่ผู้เขียนเอ่ยถึง พระภิกษุจากประเทศไทยและประเทศอาเซียนบางประเทศได้เข้าไปมีบทบาทในอินเดียมาหลายสิบปีแล้ว ทั้งด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านต่างๆ ด้าน การจัดการศึกษาและการช่วยพัฒนาอาชีพประชาชนในบริเวณใกล้เคียง

4. ประเด็นที่ผู้วิจารณ์เห็นด้วย

เนื้อหาของบทความนี้ ผู้วิจารณ์เห็นด้วยเกือบทั้งหมด แต่มี 3 ประเด็นที่เห็นได้ชัดคือ

1) ผู้เขียนบทความได้แสดงความเชื่อมโยงของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมได้อย่างชัดเจน คือ แม้จะบอกว่าคำนี้เริ่มจากท่านดิช นัท ฮันท์ แต่ก็บอกว่าคนแรกในประวัติศาสตร์ที่มีบทบาทด้านนี้คือพระพุทธเจ้า แนวคิดนี้มีการนำไปปรับใช้อย่างได้ผลในอินเดียโดย ดร.เอ็มเบ็ดการ์ แต่การนำไปใช้ของท่านมีจุดอ่อนคือ การเรียนรู้พระพุทธศาสนาในอินเดียส่วนหนึ่งอาศัยคัมภีร์มหายาน และชาวพุทธใหม่ที่เกิดดำเนินรอยตาม ดร.เอ็มเบ็ดการ์ ก็ไม่ได้รับการศึกษาอบรมตามจารีตของเถรวาท ทำให้ความรู้ไม่แน่นพอที่จะรักษาพระพุทธศาสนา ผู้เขียนบทความจึงพยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาเถรวาทในฐานะเป็นคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า และเรียกร้องให้มีการสร้างมหา วิทยาลัยสำหรับสอนคำสอนของนิกายเถรวาท เพื่อแก้ปัญหานี้ พร้อมกันนั้นก็เสนอให้องค์กรเถรวาทนำวิธีการช่วยเหลือสังคมที่พระพุทธเจ้าเคยใช้ได้ผลมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสังคมอินเดีย โดยไม่ควรเรียกร้องหรือจูงใจให้คนเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา แต่ให้ไปสร้างโรงพยาบาล โรงเรียน และเข้าไปช่วยดูแลสุขภาพ สวัสดิการสังคม แทนที่จะไปสร้างโบสถ์วิหารที่ใหญ่โต เมื่อทำได้แบบนี้แล้ว คนก็จะเห็นคุณค่าและเข้าใจธรรม ถึงตอนนี้พวกเขาก็จะหันมานับถือเอง เรื่องนี้เป็นธรรมชาติของสังคมมนุษย์

2) มีการเสนอให้ศึกษาพระจริยาของพระพุทธเจ้าแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมที่มีความแตกต่างทั้งโครงสร้างและรายละเอียด วิธีการนี้ถือว่าทำได้ดี เพราะเป็นการใช้ตัวอย่างอย่างมพลง การนำพระจริยาของพระพุทธเจ้ามาเป็นตัวอย่างย่อมก่อให้เกิดแรงบันดาลใจทั้งแก่ผู้ทำงาน และเรียกร้องความสนใจคนอื่นๆ ให้เข้ามาร่วมงานได้ง่าย

3) ในบทความได้แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของพระพุทธเจ้าที่ไม่ใช่ศาสดาที่กระหายอยากให้คนอื่นมาเป็นศาสนิก สิ่งที่ทรงทำมากคือการแนะนำสั่งสอน ส่วนใครจะมานับถือหรือรับเอาคำสอนไปปฏิบัติหรือไม่ พระองค์ไม่บังคับแต่ให้ตัดสินใจเอง ให้มีเสรีภาพอย่างเต็มที่

5. ประเด็นที่ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจารณ์มีความคิดไม่เห็นด้วยกับเนื้อหาของบทความอยู่ตอนหนึ่ง คือ ตอนที่กล่าวถึงแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่มีอิทธิพลในอินเดีย ผู้เขียนบอกว่าได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของท่านติช นัท ฮันห์ ภิกษุมหายานชาวเวียดนาม ในเรื่องนี้ผู้เขียนไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของแนวคิดและหลักการปฏิบัติอย่างชัดเจน ผู้วิจารณ์คิดว่าแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่มีอิทธิพลในอินเดียน่าจะมาจากศรีลังกามากกว่า เพราะภิกษุนักวิชาการในอินเดีย 3 รูปที่ผู้เขียนยกมาเป็นนิกายเถรวาท อีกทั้งทั้ง 3 รูปก็ได้รับการศึกษาอบรมและเป็นผู้เชี่ยวชาญคัมภีร์บาลีเถรวาท ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้น่าจะเกี่ยวข้องกับศรีลังกามากกว่าท่านติช นัท ฮันห์จากเวียดนาม

6. ประเด็นที่ควรเพิ่มเติม

ในการนำเสนอเนื้อหานี้ ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่ามีส่วนที่ควรเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1) ผู้เขียนได้เสนอในบทความว่า ควรนำคำสอนและหลักการของพระพุทธศาสนาเถรวาทไปเผยแพร่ในอินเดียโดยให้พระสงฆ์เป็นแกนนำ เพราะเชื่อว่าจะได้รับการยอมรับจากสังคมด้วยดี ผู้เขียนควรแสดงรายละเอียดในทางปฏิบัติด้วย เนื่องจากการที่ภิกษุฝ่ายเถรวาทนั้นจะเข้าไปช่วยเหลือคนในสังคมมีข้อควรระวังอยู่มากมาย หากไม่ระวังก็อาจเป็นการประจบศฤงคาร ประทุษร้ายตระกูล คลุกคลีกับศฤงคาร มิจฉาอาชีวะ หรือเป็นการแสวงหาอันไม่สมควร (อนสนา) ได้

2) การกล่าวถึงคำสอนหรือบทบาทของท่านติช นัท ฮันห์ ดร.เอ็มเบ็คการ์ และพระพุทธเจ้าควรบอกแหล่งที่มาของข้อมูลด้วย โดยเฉพาะข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาควรบอกที่มาไว้ด้วยเพื่อผู้ต้องการค้นคว้าเพิ่มเติมจะได้ตามหาแหล่งอ้างอิงได้สะดวก

3) ผู้เขียนได้เสนอให้ตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อสอนพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อการศึกษาแก่ชาวพุทธ องค์กรพระพุทธศาสนาเถรวาทควรมีบทบาทในการเข้าไปช่วยเหลือสังคมอินเดีย ควรร่วมมือกันทั้งนักศึกษาและอาจารย์สอนในสถาบันการศึกษาโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ ดูเหมือนว่าผู้เขียนจะให้ความสำคัญแต่กับพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเท่านั้น ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่า การที่ให้ความสำคัญแต่กับพระพุทธศาสนาเถรวาทเพียงนิกายเดียวอาจทำให้งานขับเคลื่อนช้า เนื่องจากในปัจจุบันนี้ไม่ได้มีนิกายเถรวาทเท่านั้นที่มีบทบาทในสังคมอินเดีย ในอินเดียปัจจุบันนี้มีทั้งพระพุทธ ศาสนานิกายมหายาน นิกายวัชรยาน และนิกายเซ็น ดังนั้น นอกจากเสนอให้รื้อฟื้นพระพุทธศาสนาเถรวาทแล้วน่าจะเสนอแนวทางเพื่อหาความ

ร่วมมือจากพระพุทธศาสนานิกายอื่นๆ ด้วย ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่า การรื้อฟื้นพระพุทธศาสนาในอินเดียจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือของชาวพุทธทุกนิกาย แนวทางบางอย่างพระพุทธศาสนาเถรวาทอาจจะใช้ได้ดี บางอย่างพระพุทธศาสนาหายนหรือวัชรยานทำได้ดีกว่า เรื่องสำคัญเช่นนี้พระพุทธศาสนาในอินเดียทุกนิกายควรร่วมมือกันทำ

สรุป

บทความที่เสนอโดย ดร. สิทธารถ ชิงห์นี้ถือได้ว่ามีคุณค่าทางวิชาการ ทำให้ทราบว่าแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่ดร.เอ็มเบ็คการนำไปใช้เป็นแนวทางในอินเดียก็คือแนวคิดเดียวกับที่พระติช นัท ฮันห์ แม้ ดร.เอ็มเบ็คการจะสามารถรื้อฟื้นพระพุทธศาสนาให้กลับคืนมาสู่อินเดียได้สำเร็จ แต่ก็ได้ผลไม่ค่อยดีนักเนื่องจากชาวพุทธใหม่ที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนตามแนว ทางของเถรวาท ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในคำสอนทางพระพุทธศาสนา สถานการณ์ของพระพุทธศาสนาเถรวาทในอินเดียจึงไม่มั่นคงนัก ท่านจึงเสนอทางแก้ปัญหาด้วยการตั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเถรวาทขึ้น แล้วเสนอให้มืองค์กรเถรวาทออกไปดูแลสังคมด้วยการตั้งโรงพยาบาล โรงเรียน ดูแลสวัสดิการสังคม ดูแลสุขภาพเป็นต้น โดยประยุกต์พระจริยาของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนว ทางในการดำเนินงาน

ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่า แม้บทความนี้จะมีจุดด้อยบ้างตรงการอ้างอิงหลักฐานจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา แต่สิ่งที่ถือว่าเป็นจุดเด่นซึ่งน่าจะมีส่วนสำคัญให้การสื่อสารความคิดเห็นไปสู่ผู้อ่านได้ คือ การวางโครงสร้างของเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน การใช้ภาษาเรียบง่าย ไม่เน้นสำนวนภาษาวิชาการมากนัก โดยเรื่องทั้งหมดยึดโยงกับพระพุทธเจ้าและหลักคำสอนของพระองค์ แต่ถึงอย่างไรผู้วิจารณ์ก็มีความเห็นต่างกับผู้เขียนบทความอยู่บ้างว่า การจะใช้พระพุทธศาสนา (ทั้งในรูปคำสอน,วิธีการ หรือองค์กรทางศาสนา) ไปช่วยเหลือสังคมอินเดียควรอาศัยความร่วมมือจากพระพุทธศาสนาทุกนิกาย ไม่ควรเน้นที่นิกายเถรวาทเพียงอย่างเดียว

References

- Singh, S. (2009). Engaged Buddhism in India and Role of Theravada Buddhism: Perspectives and Prospects. ATBU Conference Volume final, Sitagu International Buddhist Academy (SIBA), (Sagaing/Myanmar),
- Ahir, D.C. (1972). *Buddhism in Modern India*. Nagpur: Bhikkhu Niwas Prakashan.
- Das, Bhagwan. (1998). *Revival of Buddhism in India and Role of Dr. Baba Saheb B.R. Ambedkar*. Lucknow: Dalit Today Prakashan,
- Honer, I.B.. (2004). *Middle Length Sayings (Majjima - nikaya)*. Delhi: Motilal Banarasidass.

